

ادعیه و زیارات مهدوی

مقدمه:

ادعیه و زیارات، به دلیل داشتن منبع مستقل، مورد توجه ویژه قرار دارد.

دلایل اهمیت ادعیه و زیارات، نسبت به روایات مهدوی برای شناخت امام زمان (عج):

- وجود زمینه‌ی بیشتر برای تحریف روایات، نسبت به ادعیه و زیارات: به دلیل مباحث سیاسی، احتمال جعل روایات مهدوی، وجود دارد؛ اما به دلیل حجم گفتاری بالای ادعیه و زیارات و قالب آن که مناجات با خداست؛ انگیزه‌ای برای جعل ادعیه و زیارات وجود ندارد.
- روایات، وظیفه‌ی ترمیم اندیشه را دارند و معرفت ذهنی ایجاد می‌کنند؛ درحالی که ادعیه و زیارات، علاوه بر معرفت ذهنی، ارتباط قلبی عمیق بین ما و امام ایجاد می‌کنند.
- ادعیه و زیارات، بین ما و امام بیعت ایجاد می‌کنند؛ بیعت به معنای فروختن کل وجودمان به امام است. ثمره‌ی این که کل وجود خویش را به امام بفروشیم، این است که وجود ما، ملک امام می‌شود؛ آن وقت امام، در ملک خودشان تصرف می‌کنند و به بهترین شکل آن را مدیریت می‌کنند.

دعای عهد:

هر کدام از ادعیه، ویژگی خاصی دارند؛ در مورد دعای عهد از امام صادق (ع) نقل شده است: «هرکس چهل صباح این دعا را بخواند از یاران قائم ما است و اگر قبل از ظهور آن حضرت از دنیا برود، خداوند او را در زمان ظهور از قبرش بیرون می‌آورد، تا به خدمت او درآید.» (مفاتیح الجنان، باب سوم)

پس دعای عهد، توفیق رجعت در زمان ظهور امام زمان (عج) را برای ما میسر می‌کند.

اصلاً چرا باید رجعت کنیم و چرا باید میل به رجعت داشته باشیم؟!

عصر ظهور، عصر حیات است. تمام انبیاء و بشریت، در انتظار چنین عصر بزرگی هستند. قبل از ظهور، همه‌ی انسان‌ها چنین هستند و پس از ظهور کامل می‌شود. به همین دلیل، تمام انبیاء برای دیدن این عصر، لحظه شماری می‌کردند. اگر ما در آن دوران حضور نداشته باشیم، یعنی به مرحله تکامل و انسانیت نرسیدیم و سقط شده‌ایم.

چه ویژگی‌ای در عصر ظهور امام زمان وجود دارد که باعث به کمال رسیدن بشر می‌شود؟

در دعای فرج می‌خوانیم: «وَصَاقَتِ الْأَرْضِ وَمَنْعَتِ السَّمَاءِ» در دوران قبل از ظهور، درهای آسمان و زمین بسته است؛ دلیل بسته بودن درهای آسمان و زمین در دعای عهد بیان شده است: «ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ». در دعای سمات این مژده داده می‌شود که در زمان ظهور، درهای آسمان و زمین باز خواهد شد: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَكْرَمِ، الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ عَلَى مَغَالِقِ أَبْوَابِ السَّمَاءِ لِفَتْحِهَا بِالرَّحْمَةِ انْفَتَحَتْ، وَإِذَا دُعِيَ بِهِ عَلَى مَضَائِقِ أَبْوَابِ الْأَرْضِ لِلْفُرْجِ انْفَرَجَتْ...»

و گشایش درهای آسمان و زمین، باعث به کمال رسیدن بشر می‌شود.

در ادعیه و مناجات‌ها، خداوند را متناسب با چیزی که می‌خواهیم و مطلوب ماست، صدا می‌زنیم. مثلاً وقتی گرسنه و تشنه هستیم، می‌گوییم: «یا رزاق». در دعای عهد نیز، وقتی خدا را با اسامی مخصوص می‌خوانیم، مشخص است که به آن اسامی نیاز داریم.

❖ «اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِيمِ» خدایا، همه جا را تاریکی فراگرفته است. به نور تو نیازمندم.

❖ «وَرَبَّ الْكُرْسِيِّ الرَّفِيعِ» خدایا، من قدرت می‌خواهم.

پس از خواندن خداوند با اسامی خاص، به این جملات می‌رسیم:

❖ «يَا حَيَّ قَبْلَ كُلِّ حَيٍّ وَيَا حَيًّا بَعْدَ كُلِّ حَيٍّ، وَيَا حَيًّا حِينَ لَا حَيٍّ...» دلیل خواندن خداوند با

صفت «حی» در چند جمله پشت سرهم این است که ما نیاز به زنده شدن در عصر ظهور داریم.

❖ «اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَانَا الْإِمَامَ الْهَادِيَ الْمَهْدِيَّ...» تمام این جملات سرشار از ادب است و با

صلوات شروع شده و تا درود به گران‌وزنی عرش خدا و آنچه علم خدا برشمرده است، ادامه دارد.

❖ «اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ...» سپس از خداوند می‌خواهیم ما را از یاران امام و

خدمت گزاران حضرت قرار دهد. این یاری، تنها مختص زمان ظهور نیست، بلکه به عصر غیبت نیز

برمی‌گردد.

تنها پس از انجام این اعمال است که می‌توانیم رجعت کنیم.

بهترین عمل برای رسیدن به رجعت، یاری امام در عصر غیبت است.

دعای ندبه:

- ❖ «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا جَرَى بِهِ قَضَاؤُكَ فِي أَوْلِيَائِكَ...» این دعا با حمد الهی و شرح حال پیامبران پیشین شروع شده تا به پیامبر اسلام می‌رسد. سپس از سفارش پیامبر اسلام در مورد اهل بیت سخن می‌گوید و دلیل دفاع از حضرت علی (ع) را، به خدا رسیدن برمی‌شمارد.
- ❖ «إِلَّا الْقَلِيلَ مِمَّنْ وَفِي لِرِعَايَةِ الْحَقِّ فِيهِمْ» پس از ذکر واقعه رحلت پیامبر می‌گوید کم بودند افرادی که حق اهل بیت و امیرالمومنین را رعایت کنند. در ادامه می‌گوید:
- ❖ «فَقُتِلَ مَنْ قُتِلَ...» از میان آن‌هایی که از اهل بیت دفاع کردند، گروهی کشته شدند، گروهی تبعید و گروهی اسیر شدند.
- ❖ «إِذْ كَانَتْ الْأَرْضُ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ...» در ادامه، اشاره دارد که خداوند می‌خواهد پاداش خوبی به کسانی که از امامشان دفاع کردند، بدهد و آنها را وارثان در زمین قرار دهد. یعنی رجعت می‌کنند و وارث زمین می‌شوند.

دعای دوران غیبت:

- یکی از مهمترین دعاها در حوزه مهدویت، دعای دوران غیبت است. این دعا را عثمان بن سعید از امام زمان (عج) نقل کرده است. در مقدمه این دعا در مفاتیح الجنان اینگونه آمده است: «و اگر برای تو عذری باشد، از جمیع آنچه ذکر کردیم، (آنچه از ادعیه و زیارات متعدد که در کتاب آمده است) پس حذر کن از ترک کردن این دعا؛ به درستی که ما این دعا را از فضل خداوند به شیعیان شناختیم. به درستی که خداوند متعال، ما را به این دعا مخصوص کرده است.»
- نکته قابل توجه در انتهای جملات این است که ما مخصوص دعا هستیم، نه دعا مخصوص ما.
- این جمله نشان دهنده شأن و منزلت بسیار بالای این دعا است.

- بهترین زمان برای خواندن این دعا، عصر جمعه است. تمام معارف مهدویت در این دعا مشاهده می‌شود.
- ❖ «اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي نَفْسَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ، لَمْ أَعْرِفْ رَسُولَكَ...» این دعا با درخواست شناخت خداوند، رسول الله و حجت خدا شروع می‌شود و نتیجه‌ی عدم شناخت، گمراهی در دین بیان می‌شود.

- ❖ «اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِنْ خَصْمَاءِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ...» در فرازهای پایانی این دعا، از خداوند می‌خواهیم که ما را اهل نزاع و مجادله با آل محمد قرار ندهد. خداوند در آیه ۱۰ سوره روم می‌فرماید: «سپس عاقبت کسانی که مرتکب کارهای بد شدند، ناگوارتر بود. زیرا آیات خدا را تکذیب کردند و آن را به مسخره گرفتند.» و نتیجه‌ی این اعمال، مجادله با اهل بیت است.

زیارت جامعه کبیره:

همانگونه که در میان ادعیه، جوشن کبیر، شناسنامه خداوند است. زیارت جامعه کبیره نیز، شناسنامه اهل بیت است. در ابتدای زیارت جامعه کبیره، ۱۰۰ تکبیر گفته می‌شود. علامه مجلسی می‌فرماید: «شاید دلیل این ۱۰۰ تکبیر این است که دچار غلو نشویم» و هنگام توصیف امام، او را مانند خدا نبینیم. یکی از مهمترین و بیشترین ذکرهای روزانه مسلمانان، الله اکبر است؛ تکرار این ذکر، به دلیل ناتوانی انسان‌ها در وصف خداوند و شناسایی و درک کامل صفات خداوند و امام، است. لذا با گفتن الله اکبر، تسلیم بودن خودمان را نسبت به صفات الهی و امامان اظهار و به عجز و ناتوانی خود نسبت به شناخت اوصاف خداوند و فرستاده‌های او را اعتراف می‌کنیم.

روش‌های فهم بهتر دعا

انتخاب یک موضوع و دقت کردن به مفهوم آن در ادعیه

خواندن دعا از ابتدا تا انتها و بخش‌بندی موضوعی آن

دعا در لغت، به معنای شوق به خداوند متعال و در اصطلاح به معنای گفتگو با خداوند است.

زیارت در لغت، به معنای برگشتن از غیر و در اصطلاح به معنای گفتگو با ائمه اطهار و پیامبران است.

در اکثر دعاها، زیارت وجود دارد؛ در اکثر زیارات، دعا وجود دارد.

دلیل این امر این است که دستیابی به خداوند، نیازمند بُریدن از غیر است که از ویژگی‌های زیارت است.

تدریس استاد باقی

موضوع: ادعیه و زیارات مهدوی

خلاصه و چکیده مطالب ارائه شده در کلاس‌های آموزشی معارف مهدویت

تهیه شده در واحد مهدویت موسسه مضاف، مهدیاران [@Mahdian](https://www.mahdian.com)